

Koniunktura w sektorze przedsiębiorstw niefinansowych

Artur Zimny

Dr, Uniwersytet Łódzki, Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, Instytut Finansów, Katedra Finansów i Rachunkowości MSP

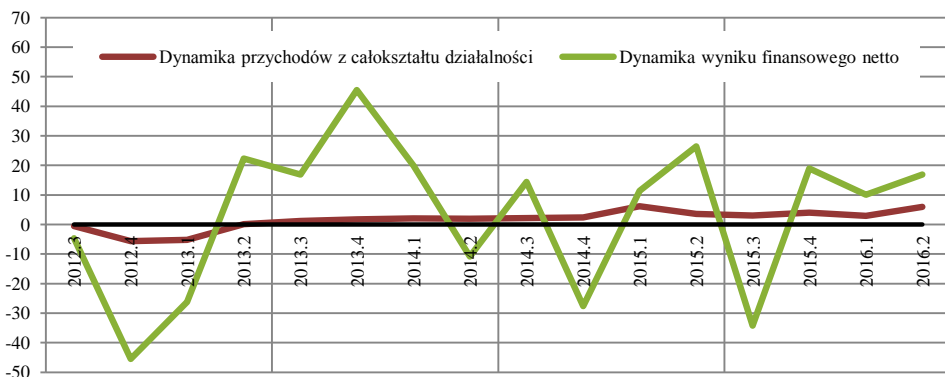
Na podstawie danych za pierwsze półrocze 2016 koniunkturę w sektorze przedsiębiorstw niefinansowych można uznać za dobrą. Firmy odnotowują zarówno wzrosty przychodów (w drugim kwartale 2016 były one o 6% wyższe niż w drugim kwartale 2015), jak i wyników finansowych netto (w drugim kwartale wzrost o prawie 17% w stosunku do analogicznego okresu rok wcześniej). Dobre perspektywy potwierdza wskaźnik wzrostu PKB, który (wyrównany i w cenach stałych) w ciągu ostatnich 10 kwartałów tylko raz okazał się niższy od 3% (za drugi kwartał 2016 podano wartość 3,1%). Sektor przedsiębiorstw odnotował w drugim kwartale rentowność obrotu netto na poziomie 5,5%, co jest wartością najwyższą od 5 lat.

Rosnące obroty pociągają za sobą z jednej strony wzrost należności handlowych, a z drugiej – analogicznych zobowiązań.

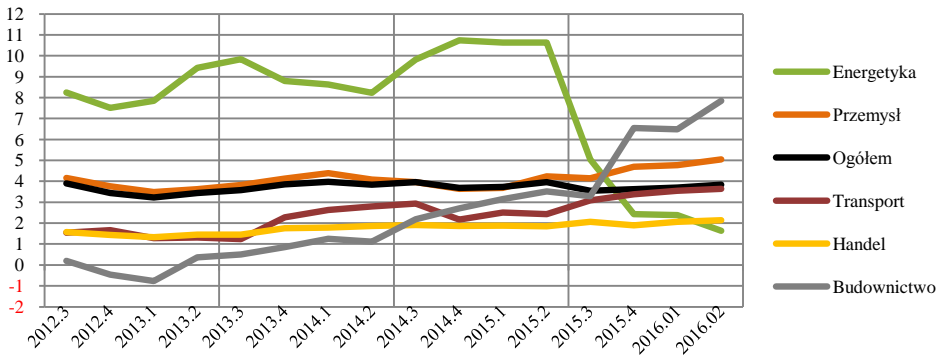
Dane pozwalają stwierdzić, że zarządzanie tymi dwoma aspektami działalności operacyjnej jest zrównoważone, bowiem wskaźniki płynności utrzymują się na dość stabilnym (i zadowalającym) poziomie.

Wyhamowała natomiast dynamika inwestycji. O ile jeszcze w pierwszym kwartale 2016 nakłady inwestycyjne były o 13,4% wyższe od nakładów w pierwszym kwartale 2015, to już w drugim kwartale wartość nakładów była o 5,7% niższa, niż rok wcześniej. Największy spadek nakładów odnotowano w transporcie (16,7%), dość duży także w energetyce (16,7%). W przemyśle przetwórczym i budownictwie wystąpiły wzrosty, ale niewielkie (odpowiednio 8,9% oraz 2,7%). Wśród powodów wstrzeźliwości przedsiębiorstw w inwestowaniu wymienia się opóźnienia w wykorzystywaniu dotacji unijnych oraz niepewność zarządców firm co do przyszłej polityki gospodarczej kraju.

Owoce świetnej koniunktury zbiera branża budownicza. Po okresie spadku przychodów i ponoszenia znaczących strat

Wykres 1. Dynamika wyników kwartalnych [analogiczny kwartał roku poprzedniego = 100], urealniona o wskaźnik CPI

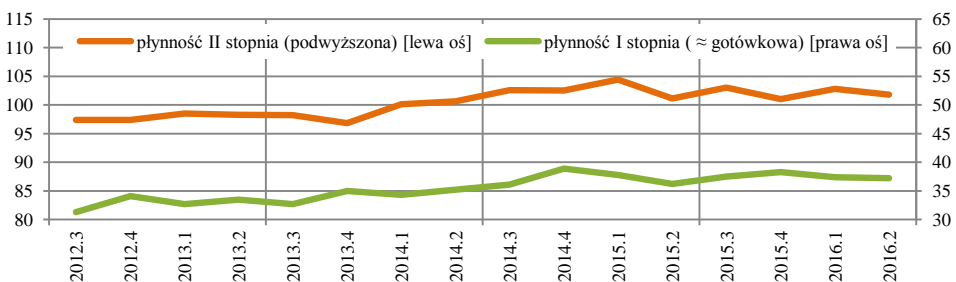
Wykres 2. Rentowność obrotu netto za ostatnie 4 kwartały [w %]

(lata 2012–2013) następuje dynamiczne odbicie. I choć w ostatnich dwóch kwartałach wartość przychodów w porównaniu z analogicznymi kwartałami rok wcześniej uległa pewnym spadkom, to znacząco poprawiła się rentowność obrotu netto – za ostatnie 4 kwartały wyniosła ona w budownictwie 7,8%, deklasując pozostałe branże i znacznie przewyższając średnią dla ogółu przedsiębiorstw niefinansowych (3,8%).

Zupełnie odwrotna tendencja charakteryzuje branżę energetyczną, która przez lata była niekwestionowanym liderem w zakresie kondycji finansowej. Znaczne odpisy wartości aktywów zredukowały notowaną przez branżę rentowność obrotu netto z poziomów około 10% do 5% w trzecim kwartale 2015, 2,4% w dwóch

kolejnych kwartałach i zaledwie 1,6% w drugim kwartale 2016 – z tym wynikiem energetyka okazała się najgorszą z analizowanych branż. Kontynuacja dokonywania odpisów, skutkujących zmniejszeniem zyskowności, wynika obecnie przede wszystkim z wprowadzania niekorzystnych regulacji dotyczących odnawialnych źródeł energii, przez co wiele rozpoczętych projektów tego typu (głównie farm wiatrowych) staje się nieopłacalnymi. Pewne znaczenie ma też wzrost kosztów zakupów uprawnień do emisji CO₂ oraz zmniejszenie wskaźnika WACC stanowiącego limit dopuszczalnego zwrotu z kapitału dla przedsiębiorstw prowadzących dystrybucję energii elektrycznej.

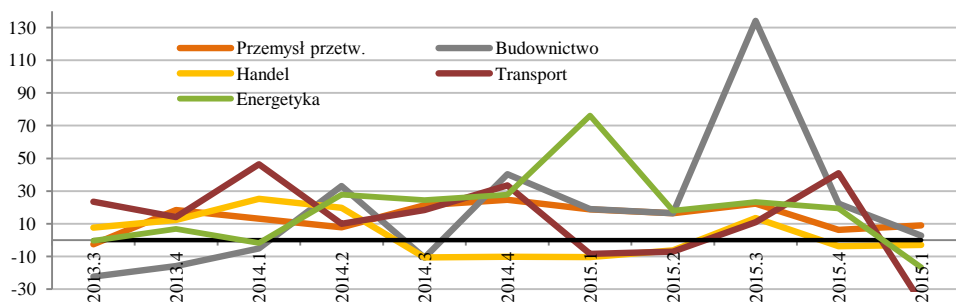
Branżę charakteryzuje też ujemna dynamika przychodów (w trzech z czterech

Wykres 3. Wskaźniki płynności przedsiębiorstw niefinansowych [w %]

ostatnich kwartałów) oraz znaczny spadek płynności. Pozostałe branże, tj. przemysł, transport i handel, wykazują powolny, lecz stabilny wzrost rentowności, przy czym tradycyjnie zyskowności branży przemysłowej (5,0% w drugim kwartale 2016) jest wyższa, niż w handlu (2,1%). Branża handlowa nie odczuwa jeszcze obciążenia nowym podatkiem od

sklepów wielkopowierzchniowych, bowiem wprowadzająca go ustawa ma wejść w życie od września 2016. Branża transportowa natomiast wyróżnia się w drugim kwartale 2016 największą dynamiką sprzedaży (wzrost o 13,9% w stosunku do drugiego kwartału 2015) i wysoką płynnością, najwyższą spośród badanych tu branż.

Wykres 4. Dynamika nakładów inwestycyjnych [przyrost w stosunku do analogicznego kwartału roku poprzedniego]

Nowa ustawa o umowach koncesji na roboty budowlane lub usługi

Dagmara Hajdys

Dr hab., Katedra Finansów Publicznych,
Instytut Finansów, Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny,
Uniwersytet Łódzki

W dniu 5 września 2016 r. Sejm przyjął nową ustawę o umowach na roboty budowlane lub usługi (dalej ustawa koncesyjna). Nowe regulacje prawne wprowadzają szereg zmian mających na celu uproszczenie procedur zawierania umów koncesyjnych oraz ograniczenie niepewności prawnej przy ich, a także ułatwienie realizacji projektów w formule partnerstwa publiczno-prywatnego w obszarach infrastruktury i usług strategicznych, przy jednoczesnym zapewnieniu najlepszego stosunku jakości do ceny.

Zmiana przepisów jest podyktowana koniecznością dostosowania polskiego porządku prawnego do regulacji unijnych wynikających z *Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/23/UE z 26 lutego 2014 roku w sprawie udzielania koncesji* (tzw. dyrektywa koncesyjna).

Nowa ustawa koncesyjna jest szczególnie istotna dla rozwoju rynku partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP) w Polsce. Umowy koncesyjne stanowią 2/3 zawartych umów o PPP.

Przygotowane rozwiązania w zakresie umów koncesyjnych, promują i umożliwiają realne wykorzystywanie elementów pozaekonomicznych, takich jak: ochrona środowiska, integracja społeczna czy

wspieranie innowacyjności. W opisie przedmiotu koncesji na roboty budowlane lub usługi będą uwzględniane szczególne warunki realizacji umów koncesji, odnoszące się m.in. do: aspektów gospodarczych, środowiskowych, społecznych, innowacyjnych, przestrzegania przez koncesjonariusza przepisów prawa pracy, ochrony środowiska i zabezpieczenia społecznego, podwykonawstwa, rozszerzenia zakresu dopuszczalnych zmian, wypowiedzenia oraz unieważnienia zawartej umowy koncesji na roboty budowlane lub usługi.

Ustawa zakłada, że próg stosowania ustawy, tak jak w przypadku przepisów Prawa zamówień publicznych, wyniesie 30 tys. euro. Do tej pory takiego progu nie było. Podobnie jak w Prawie zamówień publicznych odwołania będą składane do Krajowej Izby Odwoławczej i dalej ewentualnie do sądu powszechnego, co zastąpi obecny tryb administracyjno-prawny (skargę do sądu administracyjnego). Ponadto ustawa wprowadza szeroki katalog możliwych zmian umowy koncesji na roboty budowlane lub usługi, w tym m.in. od dawna postulowane prawo interwencji (*step-in-right*). Chodzi o sytuację, w której koncesjonariusz nie wywiązuje się z zapisów umowy. W takim przypadku udzielający koncesji będzie mógł go zastąpić nowym koncesjonariuszem bez konieczności organizowania postępowania na wybór nowego partnera biznesowego. Taka sytuacja musi jednak być przewidziana na wstępnym etapie realizacji projektu.

Nowością są trzy tryby wyboru koncesjonariuszy – odpowiedniki, choć w nieco prostszej formie, przetargu ograniczonego, nieograniczonego oraz negocjacji. Dotychczas wybór koncesjonariusza mógł nastąpić jedynie w drodze negocjacji. Oznacza to, że zamawiający nie będą

musieli zawsze prowadzić negocjacje, ale w odpowiedzi na zamieszczone przez nich ogłoszenie wykonawcy złożą swoje pisemne oferty.

Przepisy nowej ustawy ograniczają okres trwania umowy koncesji. Takie rozwiązanie ma zapobiegać ograniczeniu konkurencji w dostępie do rynku. Umowa koncesji może być zawarta na dłużej niż 5 lat tylko wtedy, gdy koncesjonariusz nie jest w stanie odzyskać swoich nakładów w tym terminie. Dotychczas umowa koncesyjna mogła być zawierana nawet na okres 30 lat w przypadku koncesji na roboty budowlane, a usługi do lat 15 [1].

Nowe rozwiązania będą korzystne zarówno dla zamawiających, jak i wykonawców, dotyczy to szczególnie małych i średnich przedsiębiorców, poprzez m.in.:

- zmniejszenie obowiązków formalnych wykonawców na etapie postępowania o zawarcie umowy koncesji, uproszczenie i uelastycznienie procedur. Wykonawca będzie przedstawiał oświadczenie o spełnianiu warunków udziału w postępowaniu, a obowiązek złożenia wszystkich dokumentów dotyczy co do zasady wykonawcy, którego oferta została uznana za najkorzystniejszą;
- możliwość swobodnego określenia procedury prowadzącej do wyboru koncesjonariusza (skrócenia terminu na składanie wniosków oraz określenia ustawowego terminu składania ofert);
- określenia przez zamawiających szczegółowych warunków związanych z realizacją umowy koncesji, a więc aspektów gospodarczych, środowiskowych i społecznych, związanych z zatrudnieniem lub innowacyjnością. Dodatkowo warunki te, powiązane z przedmiotem koncesji, będą musiały zostać wskazane w ogłoszeniu o koncesji lub w innych dokumentach zamówienia;

- zastrzeżenie przez zamawiającego w ogłoszeniu o koncesji, że o zawarcie umowy koncesji mogą ubiegać się wyłącznie zakłady pracy chronionej lub inni wykonawcy, których statutowym celem jest społeczna i zawodowa integracja osób niepełnosprawnych; zamawiający będzie mógł określić minimalny procentowy wskaźnik zatrudnienia tych osób, nie mniejszy niż 30% osób zatrudnionych przez zakłady pracy chronionej lub wykonawców;
- rozszerzenie zakresu podmiotowego stosowania umów koncesji na roboty budowlane lub usługi o zamawiających sektorowych (np. podmioty zajmujące się wydobywaniem gazu ziemnego i węgla oraz świadczące usługi publicznej w zakresie produkcji i dystrybucji energii elektrycznej), a także rozszerzenie zakresu przedmiotowego przez wprowadzenie odrębnych regulacji dotyczących umów mieszanych;
- wprowadzenie nowej zasady szacowania wartości umowy koncesji na roboty budowlane lub usługi;
- powierzenie prezesowi Urzędu Zamówień Publicznych kompetencji dotyczących umów koncesji na roboty budowlane lub usługi oraz określenie zakresu współpracy w tym obszarze z ministrem rozwoju.

Przyjęcie nowych rozwiązań prawnych w zakresie koncesji powinno zwiększyć zainteresowanie małych i średnich firm w realizację zadań publicznych opartych o umowę koncesji. Ustawa zastąpi obecnie obowiązującą ustawę o koncesji na roboty budowlane lub usługi [2] i zacznie obowiązywać po 14 dniach od daty jej ogłoszenia w Dzienniku Ustaw.

[1] Na podstawie informacji zamieszczonych na stronie:

https://www.ppp.gov.pl/Aktualnosci/Aktualnosci/Strony/Elastyczne_i_przejrzyste_koncesje.aspx [dostęp: 12.09.2016].

[2] Ustawa z dnia 9 stycznia 2009 r. o koncesji na roboty budowlane lub usługi, DzU 2009, nr 19, poz. 101 z późn. zm.

Zmiany w świecie podatków w połowie roku 2016

Radosław Witczak

Dr, Uniwersytet Łódzki, Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, Instytut Finansów

W dzisiejszym numerze chcieliśmy napisać o dwóch istotnych dla przedsiębiorców zmianach wprowadzonych od drugiej połowy 2016 roku do ordynacji podatkowej: klauzuli obejścia prawa oraz tzw. jednolitego pliku kontrolnego.

Ustawą z dnia 13 maja 2016 r. o zmianie ustawy – Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw [DzU z dnia 14 czerwca 2016 r. z późn. zm.] wprowadza-

dzono po długich dyskusjach (które również przedstawialiśmy na łamach naszego czasopisma) klauzulę obejścia prawa. Zgodnie z nowym art. 119a ordynacji podatkowej czynność dokonana przede wszystkim w celu osiągnięcia korzyści podatkowej, sprzecznej w danych okolicznościach z przedmiotem i celem przepisu ustawy podatkowej, nie skutkuje osiągnięciem korzyści podatkowej, jeżeli sposób działania był sztuczny.

Klauzula ma umożliwić organom administracji skarbowej pozbawianie podatników korzyści podatkowych, będących efektem dokonywania czynności w spo-

sób sztuczny. Dotyczy zatem czynności, które są sprzecznie z przedmiotem i celem przepisu ustawy podatkowej. Regulacje definiują co rozumie się przez „sztuczne” działania poprzez wyliczenie przykładowych sytuacji. Jednakże wyliczenie to ma jedynie charakter przykładowy i w efekcie może być rozszerzone w praktyce stosowania przepisów przez organy podatkowe i skarbowe, a także budzić wątpliwości interpretacyjne. W przypadku konieczności zastosowania w konkretnej sprawie klauzuli obejścia prawa decyzje będzie wydawał minister finansów. Następuje zatem zmiana organu podatkowego właściwego do wydania decyzji. Zatem jeśli np. postępowanie podatkowe prowadził naczelnik urzędu skarbowego i okazuje się, że będzie konieczne zastosowanie analizowanych przepisów, to decyzję wyda minister finansów. Podatnicy, którzy planują (ale także już przeprowadzili lub prowadzą) działania powodujące zmniejszenie obciążeń podatkowych, mogą wystąpić o wydanie opinii zabezpieczającej. Na jej podstawie będą mogli uzyskać ocenę organu podatkowego czy ich działanie nie ma charakteru sztucznego, a zatem czy dane przedsięwzięcie nie zostanie objęte klauzulą obejścia prawa. Opinie zabezpieczające zbliżone są do już wydawanych interpretacji podatkowych. Jednakże ich koszt wynosi 20 000 zł [1].

Dla podmiotów gospodarczych istotną kwestią jest ustanowienie kwot korzyści podatkowych których przekroczenie może skutkować zastosowaniem klauzuli obejścia praw. Zgodnie z art. 119b ordynacji podatkowej wynoszą one 100 000 zł dla danego okresu rozliczeniowego, a w przypadku braku okresu rozliczeniowego korzyści również wynoszą 100 000 zł. Efektem takich rozwiązań jest w praktyce wykluczenie mikro i małych przedsiębiorstw spod działania omawianych regulacji.

Ciekawym rozwiązaniem jest ustanowienie Rady do Spraw Przeciwdziałania Unikaniu Opodatkowania. Celem jej funkcjonowania jest opiniowanie zasadności zastosowania klauzuli obejścia prawa w indywidualnych sprawach. W jej skład wchodzi nie tylko przedstawiciele Ministerstwa Finansów, ale także innych instytucji [2].

Część ekspertów wskazuje, że omawiany instrument może być wykorzystywany przez administrację skarbową wobec polskich przedsiębiorstw (szczególnie dopiero rozwijających swoją strukturę na skalę międzynarodową), natomiast już funkcjonujące międzynarodowe grupy kapitałowe będą w stanie uzasadnić ekonomicznie (w związku z już funkcjonującą strukturą) zawierane transakcje. Zatem spowoduje to pogorszenie konkurencyjności polskich przedsiębiorców w porównaniu do zagranicznych [3].

Kolejnym elementem zmian w systemie podatkowym jest wprowadzenie tzw. jednolitego pliku kontrolnego.

Zgodnie z nowym art. 82 ust. 1b ordynacji podatkowej podmioty prowadzące księgi podatkowe przy użyciu programów komputerowych są obowiązane, bez wezwania organu podatkowego, do przekazywania, za pomocą środków komunikacji elektronicznej, danych wynikających z ewidencji (tzw. ewidencji sprzedaży, zakupów) prowadzonych na potrzeby podatku VAT za okresy miesięczne w terminie do 25. dnia miesiąca następującego po każdym kolejnym miesiącu. Dodatkowo na podstawie art. 193a ordynacji podatkowej dane wynikające z ksiąg podatkowych muszą być przekazywane na żądanie organów administracji skarbowej również w formie elektronicznej. Dane w postaci elektronicznej odpowiadającej strukturze logicznej określo-

nej w przepisach (por. 193a § 2 ordynacji podatkowej), zaczerpnięte z ewidencji, ksiąg wskazanych wyżej stanowią tzw. jednolity plik kontrolny. Jego sporządzenie i przesyłanie do organów administracji skarbowej ma m.in. przyczynić się do zmniejszenia kosztów wypełniania obowiązków podatkowych przez podatników, ale także usprawnienia kontroli podatkowej. Spowoduje również wyeliminowanie papierowych wydruków, dostęp do danych w łatwym do analizy formacie, automatyzację procesów kontrolnych. Obowiązek ten obejmuje przedsiębiorstwa od 1 lipca 2016 r. [4]

Zgodnie z art. 29 *Ustawy z dnia 10 września 2015 r. o zmianie ustawy – Ordyna-*

cja podatkowa oraz niektórych innych ustaw [DzU z dnia 20 października 2015 r. z póź. zm.) obowiązek sporządzania jednolitego pliku kontrolnego nie dotyczy od 1 lipca wszystkich podmiotów gospodarczych. Mikroprzedsiębiorcy, mali i średni przedsiębiorcy mogą takie dokumenty w formie elektronicznej sporządzać i przysyłać do organów podatkowych, ale nie muszą. Obowiązek przesyłania danych w formie elektronicznej dotyczy będzie takich od 1 lipca 2018 r. Jako mikro, małych i średnich przedsiębiorców rozumie się jednostki gospodarcze zdefiniowane w ten sposób w *Ustawie z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej* [DzU 2015, poz. 584 z późn. zm.].

[1] A. Turska, M. Zborowski, *Podatnik w nowej rzeczywistości*, „Rzeczpospolita”, 29.06.2016 wyd. el.; art. 119a–119l, art. 119w–119zc ordynacji podatkowej.

[2] Zob. szerz. art. 119m–119v ordynacji podatkowej.

[3] Zob. szerz. Ł. Mazur i A. Artowicz, *Klauzula obejścia prawa: ratunek czy balast*, „Rzeczpospolita”, 25.01.2016 wyd. el.

[4] T. Krywan, *Jednolity Plik Kontrolny*, Lex, wyd. el.

Dostęp do podstawowego rachunku płatniczego w ograniczaniu wykluczenia finansowego

Iwa Kuchciak

Dr, Uniwersytet Łódzki, Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, Instytut Finansów, Katedra Bankowości

Ograniczenie wykluczenia finansowego wymaga podejmowania działań nie tylko na szczeblu krajowym, ale także międzynarodowym. Niezmiernie ważne są inicjatywy mające na celu zapewnienie gospodarstwom domowym łatwiejszego dostępu do rachunku bankowego. Komisja Europejska mając na uwadze znaczenie włączenia finansowego dla sprawnego funkcjonowania rynku wewnętrznego i rozwoju nowoczesnej, społecznej gospodarki rynkowej i uwzględniając

skalę problemu (zgodnie z szacunkami Komisji Europejskiej 7% dorosłych mieszkańców UE, tj. 30 mln osób, nie posiada rachunku bankowego) podjęła w 2011 roku prace zmierzające do wypracowania regulacji dotyczących zapewnienia dostępu do niskokosztowego rachunku płatniczego. Regulacje te obejmowały wydanie zalecenia w sprawie dostępu do zwykłego rachunku płatniczego [1], a następnie dyrektywy w sprawie porównywalności opłat związanych z rachunkami płatniczymi, przenoszenia rachunku płatniczego oraz dostępu do podstawowego rachunku płatniczego (ang. *Payment Accounts Directive*, PAD) [2].

Zalecenie w sprawie dostępu do zwykłego rachunku płatniczego zawierało charakterystykę zwykłego rachunku płatniczego, do którego dostęp nie powinien być uzależniony od wykupienia dodatkowych usług i który powinien umożliwiać realizację wybranych usług płatniczych [3]. Kluczowymi obszarami zalecenia były cztery elementy [4], tj. określenie specyfiki dostępu do odpowiednich kont płatniczych, parametrów podstawowego konta, przyjęcie założeń odnośnie rozsądnej ceny oraz wyznaczonych dostawców usług płatniczych [5].

Ze względu na nieznaczną poprawę jaką osiągnięto w obszarze zwiększenia przejrzystości i porównywalności opłat, jak również ograniczenia trudności z przeniesieniem rachunków płatniczych w wyniku wydania zalecenia w sprawie dostępu do zwykłego rachunku płatniczego Komisja Europejska podjęła decyzję o wdrożeniu bardziej kompleksowych i wiążących prawnie środków dotyczących rachunków płatniczych poprzez regulacje zawarte w dyrektywie w sprawie porównywalności opłat związanych z rachunkami płatniczymi, przenoszenia rachunku płatniczego oraz dostępu do podstawowego rachunku płatniczego [6]. Najważniejszym celem dyrektywy jest zmniejszenie skali wykluczenia finansowego w Unii Europejskiej poprzez zapewnienie każdemu obywatelowi Unii Europejskiej dostępu do podstawowego rachunku, realizującego funkcje płatnicze. Ponadto, dyrektywa reguluje kwestie umożliwienia przenoszenia rachunków i stworzenia wiarygodnych narzędzi umożliwiających porównywanie opłat związanych z rachunkiem płatniczym [7]. Z tego względu, środki przewidziane w dyrektywie odnoszą się do tych trzech głównych obszarów: zapewnienia nieodpłatnie lub za rozsądną opłatą dostępu do rachunku płatniczego oraz postępowania w przy-

padku przeniesienia lub zmiany rachunku płatniczego [8].

Kluczowym zapisem dyrektywy jest nałożenie na kraje członkowskie obowiązku polegającego na zobligowaniu wszystkich instytucji kredytowych lub ewentualnie wystarczającej ich liczby do zapewnienia konsumentom bezpłatnego dostępu lub za rozsądną opłatą do podstawowego rachunku płatniczego, tj. rachunku o ograniczonej funkcjonalności umożliwiającego dostęp do zestawu podstawowych usług płatniczych [9]. Z punktu widzenia promowania włączenia w system bankowy przyjęty katalog usług towarzyszących podstawowemu rachunkowi bankowemu umożliwia praktycznie pełną inkluzję.

Poza rekomendowaniem wysokości opłat za korzystanie z podstawowego rachunku bankowego i określeniem katalogu oferowanych w jego ramach usług, Komisja Europejska zwróciła uwagę na konieczność zapewnienia w każdym państwie członkowskim odpowiedniej liczby instytucji kredytowych oferujących podstawowe rachunki płatnicze adekwatnej do zapewnienia dostępu do nich wszystkim konsumentom, w celu uniknięcia jakiegokolwiek dyskryminacji konsumentów i zapobieżenia zakłóceniom konkurencji.

W odniesieniu do zapewnienia przejrzystości opłat za prowadzenie rachunku w dyrektywie PAD zawarto kilka działań, wśród których należy przede wszystkim wskazać na zwiększenie obowiązków informacyjnych ciążyących na dostawcach usług płatniczych dotyczących wysokości opłat za najbardziej reprezentatywne usługi powiązane z rachunkiem płatniczym. Ostatnim z głównych obszarów uregulowań dyrektywy PAD były zapisy dotyczące postępowania w przypadku przeniesienia lub zmiany rachunku płatniczego zmierzające do zapewnienia

konsumentom jasnej, szybkiej i bezpiecznej procedury przenoszenia rachunków płatniczych, w tym podstawowych rachunków płatniczych przez dostawców usług płatniczych i to zarówno w przypadku przenoszenia się od jednego dostawcy usług płatniczych do innego, jak również, dokonywania zamiany jednego rachunku płatniczego na inny w ramach tego samego dostawcy usług płatniczych.

W dyrektywie PAD zwrócono także uwagę na konieczność edukacji finansowej. Zalecono państwom członkowskim wspieranie edukacji konsumentów najbardziej podatnych na zagrożenia realizowanej przez organy krajowe, a także zaangażowanie się w inicjatywy podejmowane przez organizacje konsumenckie i instytucje finansowe najbardziej podatnych na zagrożenia i zapewnienie im wskazówek i pomocy w odpowiedzialnym zarządzaniu ich finansami.

Podsumowując, przyjęte regulacje sprwadają się przede wszystkim do zagwarantowania każdemu konsumentowi, legalnie przebywającemu na terenie UE, prawa do otwarcia darmowego lub za rozsądną opłatą podstawowego rachunku płatniczego, który to ma zapewnić dostęp do korzystania z podstawowych usług/instrumentów płatniczych (m.in. polecenia przelewu, polecenia zapłaty, dokonywania wpłat i wypłat, transakcji przy użyciu kart płatniczych oraz płatności *on-line*) oraz zagwarantowania dostępu do zwięzłych i ujednoczonych informacji na temat kosztów poszczególnych usług (również utworzenia porównywarek opłat) i ułatwienia procesu przenoszenia rachunków tak, aby gospodarstwa domowe podejmowały decyzje w sposób bardziej świadomy w oparciu o rzetelne informacje i miały większą swobodę zmieniania tych decyzji.

-
- [1] *Zalecenie Komisji Europejskiej z dnia 18 lipca 2011 roku w sprawie dostępu do zwykłego rachunku płatniczego*, 2011/442/UE.
- [2] *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/92/UE z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie porównywalności opłat związanych z rachunkami płatniczymi, przenoszenia rachunku płatniczego oraz dostępu do podstawowego rachunku płatniczego Tekst mający znaczenie dla EOG*, DzUrz UE L 257/214 z dnia 28 sierpnia 2014 r.
- [3] *Dostęp konsumentów do zwykłych kont płatniczych*, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=URISERV%3Aem0050> [dostęp: 27.12.2015]. Wyniki badań w sprawie przydatności rachunku bankowego wskazują na związek między akceptacją posiadania rachunku a zakresem usług bankowych. Im większy jest ten zakres (np. debet w rachunku, zlecenia stałe, bankowość internetowa), tym większa akceptacja dla posiadania konta. P. Błędowski, M. Iwanicz-Drozdowska, 2010, *Wykluczenie finansowe w Polsce o możliwości przeciwdziałania*, „Polityka Społeczna”, nr 2, s. 6.
- [4] *Komisja propaguje dostęp do podstawowych i tanich kont bankowych dla wszystkich obywateli*, Komisja Europejska-Komunikat prasowy, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-897_pl.htm [dostęp: 02.09.2016].
- [5] *Komisja propaguje dostęp do podstawowych i tanich kont bankowych dla wszystkich obywateli*, Komisja Europejska-Komunikat prasowy, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-897_pl.htm [dostęp: 02.09.2016].
- [6] *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/92/UE z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie porównywalności opłat związanych z rachunkami płatniczymi, przenoszenia rachunku płatniczego oraz dostępu do podstawowego rachunku płatniczego Tekst mający znaczenie dla EOG*, DzUrz UE L 257/214 z dnia 28 sierpnia 2014 r.
- [7] *Taisze i dostępne dla wszystkich rachunki bankowe dzięki nowej inicjatywie Komisji*, Komisja Europejska – komunikat prasowy, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-415_pl.htm [dostęp: 02.02.2016].
- [8] *Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2014 r.*, 2014, NBP Departament Systemu Płatniczego Warszawa, s. 78–79.
- [9] *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/92/UE z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie porównywalności opłat związanych z rachunkami płatniczymi, przenoszenia rachunku płatniczego oraz dostępu do podstawowego rachunku płatniczego Tekst mający znaczenie dla EOG*, DzUrz UE L 257/214 z dnia 28 sierpnia 2014 r., art. 17 ust. 1.

Koniunktura giełdowa

Artur Zimny

Dr, Uniwersytet Łódzki, Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, Instytut Finansów, Katedra Finansów i Rachunkowości MSP

W ciągu ostatnich 12 miesięcy kurs WIGu nie pozwala wyodrębnić tendencji wzrostowej ani spadkowej. Na wykresie można doszukać się dwóch formacji trójkąta zwyżającego się, częstszej i bardziej niepewnej dla prognoz w porównaniu z innymi formacjami. Zazwyczaj formacje trójkąta zwiastują kontynuację trendu, a ta od maja 2015 jest spadkowa, a zatem trójkąt utworzony przez kurs w okresie ostatniego roku każe spodziewać się dalszych spadków. Z kolei trójkąt uformowany przez WIG w ostatnich dwóch miesiącach sugeruje, że powinno nastąpić wybiecie górą, czyli początek wzrostów. W tej sytuacji bardziej jednoznacznym sygnałem do oceny przyszłej koniunktury giełdowej będzie wyjście kursu z formacji, co jednak może nastąpić nieprędko. Wydaje się, że jest to dobre odzwierciedlenie panującej na rynku niepewności co do polityki gospodarczej prowadzonej przez władze państwa – z jednej strony przedsiębiorcom obiecywane są ułatwienia ich działalności, z drugiej natomiast obciążenia fiskalne nie maleją, a w niektórych branżach wręcz rosną.

Efektom znacznych wahań WIGu są bardzo rozbieżne stopy zwrotu, liczone za różne okresy wstecz. W ciągu ostatniego miesiąca WIG stracił 0,3%, w ostatnich dwóch miesiącach zyskał 1,3%, a w ostatnich trzech aż 6,1%. Stopy zwrotu za ostatnie półrocze i rok to odpowiednio –1,0% i –3,9%.

Branżą najbardziej tracącą na wycenach jest energetyka. Silna tendencja spadko-

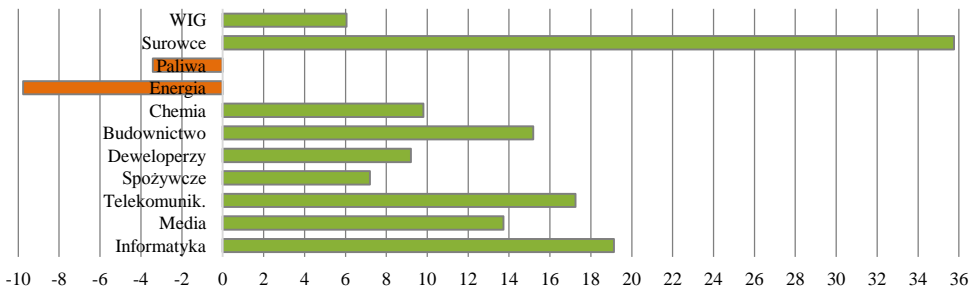
wa kursów spółek wchodzących w skład indeksu WIG Energia przyniosła straty z indeksu na poziomie –9,8% w ostatnim kwartale, –21,7% w ostatnim półroczu oraz –26,3% w ostatnim roku.

Jest to niewątpliwie efekt wdrażania nowych regulacji, bardzo niekorzystnych dla rozwoju odnawialnych źródeł energii (wiele firm energetycznych realizuje znacznie zaawansowane projekty tego typu, podjęte w przeszłości z nadzieją na pozytywne nastawienie ze strony państwa). Negatywny trend wykazuje również branża paliwowa, co może wynikać z niekorzystnej relacji tendencji cen ropy na świecie w stosunku do krajowej presji na detaliczne ceny paliwa. Z kolei branżą wykazującą najlepszą koniunkturę w ostatnim okresie jest branża surowcowa, która dała stopy zwrotu rządu 8,3% (ostatni miesiąc), 35,8% (ostatni kwartał) czy 11,8% (ostatni rok). Silny trend wzrostowy kursu pozwala oczekiwać zysków jeszcze przez kilka najbliższych miesięcy. Znaczne wzrosty wykazały też firmy informatyczne; WIG Informatyka wzrósł o 19,1% w ostatnim kwartale i o 25% w ciągu ostatniego roku. Giełdowi reprezentanci branży budowlanej, wykazującej ostatnio bardzo dobre wyniki fundamentalne, nie okazali się szczególnie atrakcyjnymi obiektami dla inwestorów; w długim okresie stopy zwrotu dla tej branży są raczej umiarkowane, a silniejsze wzrosty (po wcześniejszych spadkach) trwają dopiero od trzech miesięcy, stąd relatywnie wysoka stopa zwrotu za ostatni kwartał. Lepsze wyniki wykazał indeks firm deweloperskich, dający w ostatnich okresach niewysokie, lecz konsekwentnie dodatnie stopy zwrotu, a za ostatni rok wykazując imponujący wzrost na poziomie 25,4%, nieco wyższy nawet od branży informatycznej.

Z punktu widzenia wskaźników C/WK (P/BV) i C/Z (P/E) atrakcyjne są spółki/

Wykres 1. WIG w okresie 28.09.2015–28.09.2016 [dane za: Stooq.pl]

Wykres 2. Stopy zwrotu z indeksu WIG i indeksów branżowych w okresie 28.06.2016–28.09.2016 [w %; dane za: Stooq.pl]

branże o niskich wartościach. Przy takim podejściu najatrakcyjniejsze obecnie branże to energetyczna, deweloperska, paliwowa i surowcowa (C/WK odpowiednio 0,57; 0,67; 0,85 i 1,08, C/Z odpowiednio 11,4; 9,4; 8,3; 5,9), przy czym nie jest oczywiste, czy w przypadku energetyki i spółek paliwowych jest to już dobry moment na zakupy, czy też ze względu na niekorzystną sytuację następować będzie jeszcze głębsza przecena. Inaczej rzecz się ma w przypadku deweloperów i firm surowcowych, w ich przypadku relatywnie niskim wycenom towarzyszy rosnący trend, co czyni z tych spółek potencjalnie dobre okazje inwestycyjne. Za znacznie przecenione z punktu widzenia wskaźnika C/WK uznają należy branże informatyczną i chemiczną

(wskaźniki 1,88 i 1,75), a z perspektywy wskaźnika C/Z zwłaszcza branżę telekomunikacyjną (156,5) i również informatyczną (18). (Wartości wskaźników C/WK i C/Z pobrano ze stooq.pl).

Warte odnotowania są zmiany dotyczące indeksu WIG-Ukraine, grupującego kursy firm ukraińskich notowanych na naszej giełdzie. Po długotrwałych obniżkach tego indeksu, trwających do listopada/grudnia 2014 r., trend spadkowy został wyhamowany, a rozpoczął się jego powolny, lecz wyraźny wzrost. Od tego czasu indeks zyskał już około 140%. Można to uznać za przejaw trwałego wzrostu optymizmu inwestorów w zakresie oceny sytuacji, w jakiej znajduje się nasz sąsiad.

O potrzebie wypracowania metod angażowana społeczności lokalnych w programy rewitalizacji – DiverCity II – kroki partycypacji (cz. I)

Magdalena Ślebocka^{*}, Aneta Tylman^{}**

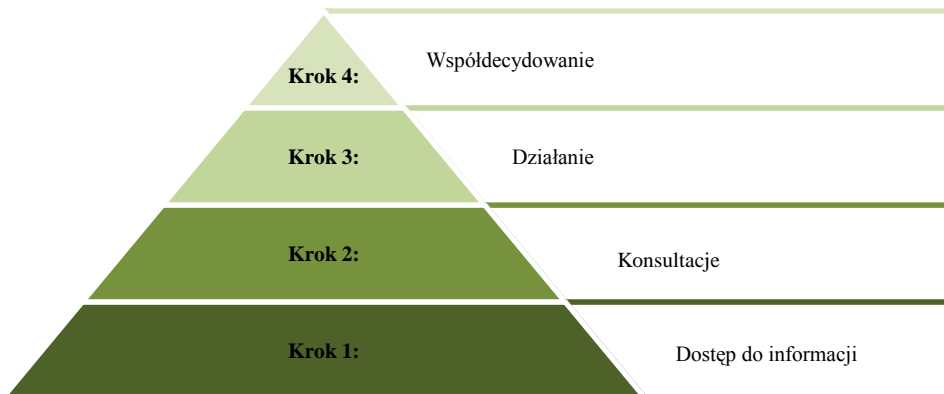
^{*} Dr, Uniwersytet Łódzki, Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, Instytut Finansów, Zakład Bankowości Centralnej i Pośrednictwa Finansowego

^{**} Dr, Uniwersytet Łódzki, Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, Instytut Finansów, Zakład Bankowości Centralnej i Pośrednictwa Finansowego

W 2015 i 2016 r. miała miejsce druga edycja projektu DiverCity – Miasto dla wszystkich, w których autorki niniejszej notatki miały zaszczyt aktywnie uczestniczyć, reprezentując miasto Łódź. Edycja poświęcona została wskazaniu na różnorodne metody angażowania podmiotów prywatnych w działania rewitalizacyjne w obszarze środowiska naturalnego, jak również wymianie doświadczeń w zakresie mechanizmów zachęt finansowych dla angażowania tych podmiotów w procesy rewitalizacji. W realizację projektu zaangażowane zostały Polska (miasta Łódź i Wrocław), Norwegia i Islandia. Partne-

rem ze strony skandynawskiej był Norweski Związek Władz Lokalnych i Regionalnych (KS) oraz przedstawiciele miast: Fredrikstad, Rejkjawi, Vesturbygd.

Mechanizmy zachęt finansowych dla podmiotów prywatnych (w której to wymianie doświadczeń autorki wzięły udział) poszukiwane były w szerszym kontekście roli i znaczenia partycypacji społecznej w procesach rewitalizacji. Warto podkreślić, że w dobie ograniczonej dostępności do środków finansowych pochodzenia publicznego, jak również w ostatnim już okresie wsparcia finansowego z funduszy europejskich na lata 2014–20, poszukiwanie alternatywnych form finansowania w stosunku do form tradycyjnych nabrało szczególnego znaczenia. Na uwagę w tym kontekście zasługiwały, zdaniem autorek, zwłaszcza doświadczenia strony norweskiej. Doty-

Schemat 1. Kroki angażowania podmiotów prywatnych w procesy miejskie

Źródło: *Metody angażowania podmiotów prywatnych*, 2016, Publikacja przygotowana w ramach projektu DiverCity² finansowanego przez Islandię, Lichtenstein i Norwegię z środków Funduszy EOG, Wrocław, s. 36.

czyły one kształtowania zaawansowanej partycypacji społecznej i zaowocowały opracowaniem koncepcji kroków angażowania podmiotów, w tym także mogących mieć swój finansowy wymiar, w procesy miejskie.

Krok 1 – Informacja – ma na celu zapewnienie dostępu do informacji. Krok 2 – Konsultacje – obejmuje grupę działań, których podstawowym założeniem jest promocja dialogu pomiędzy władzą samorządową a podmiotami prywatnymi. Krok 3 – Działanie – polega na aktywnym angażowaniu się (zarówno o charakterze finansowym, jak i niefinansowym) w realizację przedsięwzięć. Krok 4 – Współdecydowanie – pozwala na wspóldecydowanie przez podmioty prywatne o rodzaju lub sposobie zagospodarowania danego terenu lub też umożliwia im realny wpływ na finansowanie przedsięwzięć [1]. Strona norweska dysponowała szerokim wachlarzem przykładów zrealizowanych inwestycji przy wykorzystaniu tak poszczególnych kroków, jak i ich różnorodnych kombinacji.

Analizując bliżej przedstawione powyżej kroki, zauważyć należy, że zaawansowane formy partycypacji społecznej mające swój finansowy wymiar, nieobce są także polskim miastom biorącym udział w projekcie. Oczywistym przykładem są tu oczywiście budżety obywatelskie – wpisujące się w krok 4 – Współdecydowanie. Jako przykład posłużyć może także program Strych, wpisujący się

z krok 3 – Działanie – będący autorskim projektem Urzędu Miasta Łodzi. Projekt skierowany został do osób, które zamieszkują na terenie miasta, nie mają zaspokojonych potrzeb mieszkaniowych i na własny koszt chcą wykonać adaptację strychów/poddaszy na cele mieszkalne w budynkach należących do gminy. Projekt jest nie tylko finansowym wsparciem przedsięwzięć rewitalizacyjnych dla gminy – użytkownik na własny koszt dokonuje remontu, ale także dla podmiotów prywatnych – najemca po dokonaniu remontu może dokonać potrącenia poniesionych kosztów w czynszu, a po upływie 5 lat wykupić mieszkanie na własność. Projekt spotkał się z dużym zainteresowaniem. Obecnie ogłoszona została już jego piąta edycja. Adaptacji w 2016 r. podlegać będzie 16 poddaszy mieszczących się w 6 nieruchomościach.

Pomimo, że polskie miasta wpisują się w przedstawione powyżej kroki dążące do zaawansowanej partycypacji społecznej to jednak wiedza i doświadczenia wyniesione z projektu wskazują, zdaniem autorki, że skala polskich doświadczeń w tym zakresie, na tle doświadczeń norweskich i islandzkich pozostaje wciąż niewielka. Jest to oczywiście stan do którego zmiany należy dążyć już w chwili obecnej, tak aby zarówno polskie społeczeństwo, jak i władze samorządowe, były gotowe dla podjęcia wysiłku samofinansowania inwestycji miejskich po zakończeniu wsparcia z funduszy europejskich.

[1] Szerzej patrz: *Metody angażowania podmiotów prywatnych*, 2016, Publikacja przygotowana w ramach projektu DiverCity² finansowanego przez Islandię, Lichtenstein i Norwegię z środków Funduszy EOG, Wrocław, s. 49.

[2] Szerzej patrz: http://www.uml.lodz.pl/miasto/rewitalizacja_i_zabytki/projekt_strych/.